

Masarykova univerzita v Brně
Filozofická fakulta
Ústav české literatury a knihovnictví
Kabinet knihovnictví

UČIT SE BÝT JAKO TYP UČENÍ

Seminární práce do předmětu Učící se společnost a role knihovníka v ní

Autor: Jitka Šteřlová

UČO: 217618

Typ studia: prezenční

Ročník: 3.

Počet znaků: 17 875

Brno
2009

Obsah:

Úvod.....	2
UNESCO a jeho úkol.....	3
Celoživotní vzdělávání.....	5
Učení se být ve školách.....	7
Závěr.....	10
Použité zdroje.....	11

Úvod

21. století s sebou přineslo, prostě řečeno, informace. Vyskytly se nové možnosti vyhledávání, sdělování, oběhu a ukládání informací. Přitom nesmí být lidé informacemi přehlčeni, ale je potřeba zajistit, aby vedly k dalšímu vzdělávání a rozvoji jak jednotlivce, tak celé společnosti. Vzdělávání musí zajistit účinný a hromadný přenos množství poznatků a technik a tak vytvořit základnu dovedností potřebných pro budoucnost. Mělo by lidem umožnit informace efektivně získávat, třídit, upravovat, zpracovávat a využívat. Z daného hlediska již není vhodné poskytovat žákům a studentům poznatky převážně poznávacího charakteru, z nichž by si vytvořili jakési skladiště, ze kterého by po zbytek života čerpali, jak tomu bylo dosud. „Každý jedinec by měl být vybaven schopností využívat všech příležitostí k učení v průběhu celého svého života tak, aby rozšiřoval své znalosti a dovednosti, utvářel své postoje a přizpůsoboval se měnícímu se, složitému a vzájemně závislému světu.“¹ Koncepce vzdělávání by se měla přizpůsobovat měnící se společnosti a jejím požadavkům.

Mezinárodní komise „Vzdělávání pro 21. století“ dospěla k názoru, že jestliže má být vzdělání úspěšné, musí být založeno na čtyřech základních typech učení, které nazvali čtyřmi pilíři vzdělávání. Těmito pilíři jsou: učit se poznávat (osvojovat si nástroje pochopení), učit se jednat (schopnost tvořivým způsobem zasahovat do svého prostředí), učit se žít společně (spolupráce s ostatními a podílení se tak na všech lidských činnostech) a učit se být (základní proces utváření vlastní osobnosti). Všechny čtyři pilíře na sebe navazují a prolínají se, proto by jim měla být věnována rovnocenná pozornost. Tradičně se totiž vzdělání zaměřovalo hlavně na poznávání a částečně na jednání, učení se být a žít společně bylo opomíjeno.

Profesor Jiří Cejpek říká, že čtyři pilíře vzdělání pro 21. století mají pro nás nejméně trojí význam:

1. Každému z nás poskytují jistou orientaci, ukazují nám, jak zaměřovat naše vlastní celoživotní vzdělávání.
2. Jsou opěrnými body pro zaměření činnosti jakýchkoli institucí či pracovišť zprostředkujících znakově zaznamenané poznatky, zejména pak těch, které mají charakter veřejnoprávních institucí jako jsou např. veřejně přístupné knihovny; jsou vodítkem zvláště pro jejich akviziční politiku.

---

¹ *Učení je skryté bohatství: zpráva Mezinárodní komise UNESCO „Vzdělávání pro 21. století“*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997. xvii, 125 s. s. 49

3. Jako základní pevné orientační body pro vzdělávání pro 21. století jsou i pilíři nejen pro obsah a strukturu studijních programů oboru informační studia a knihovnictví, ale ve větší či menší míře pro obsah a strukturu jednotlivých předmětů těchto programů, ať se uskutečňují formou přednášek, seminářů či cvičení v různých formách školního nebo mimoškolního vzdělávání.²

V této práci se budu věnovat čtvrtému z pilířů – učení se být. S tím je spojen pojem celoživotního vzdělávání a také organizace UNESCO, která čtyři pilíře vzdělávání představila ve své zprávě.

UNESCO a jeho úkol

S nástupem 21. století se zintenzívnily pokusy o nalezení nových přístupů k řešení problémů společnosti. Jednoho takového úkolu se ujala organizace UNESCO, jejíž předností je celosvětový dosah. Tento úkol spadá do oblasti výchovy, vzdělávání a školství a hledání nových perspektiv tohoto odvětví. Pro splnění daného úkolu má právě UNESCO ty nejlepší předpoklady, poněvadž je jednou ze 14 odborných organizací OSN, a to pro výchovu, vědu a kulturu. „Hlavním úkolem UNESCA je usilovat o udržení mezinárodního míru rozvíjením spolupráce v oblasti výchovy, vědy a kultury a prosazováním úcty k lidským právům a právnímu řádu.“³ Po druhé světové válce zprostředkovalo kontakty, konzultace, odborné a technické služby v oblasti školství a vzdělání na mezinárodní úrovni. Také svými koncepcemi významně ovlivnilo světový vývoj vzdělávacích systémů. Mezi zakládající členské země UNESCA patří i bývalé Československo. Ve složité poválečné době nám tato organizace poskytla řešení mnoha závažných problémů spojených se vzděláváním. Díky němu docházelo k důležitým stykům se zahraničními zeměmi. Pozitivním důsledkem bylo uvědomění si např. možnosti výchovy k míru a mezinárodnímu dorozumění bez vlivu politické ideologie, otázky demokratizace přístupu ke vzdělávání a celoživotního vzdělávání. Od šedesátých let došlo vlivem tehdejší československé politiky k utlumení spolupráce s UNESCEM. Vznikla sice dvě střediska pro další vzdělávání učitelů a vzdělávání dospělých, ale jejich činnost byla kontrolována. Tato situace se změnila po vytvoření samostatné České republiky a jejím vstupu do UNESCO. 1. června 1994 byla ustavena Česká komise pro UNESCO, která je

---

² CEJPEK, Jiří. *Knihovnictví v širších souvislostech – vzdělání a povolání*. 2000 [cit. 2009-04-27]. Dostupné z: <http://www.ics.muni.cz/caslin2000/cejpek.htm>

³ UNESCO [online]. 16. 4. 2009 [cit. 2009-04-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/UNESCO>

poradním orgánem vlády. Její první předsedkyní se stala Jaroslava Moserová, po jejíž smrti nastoupila do vedoucí funkce Helena Illnerová. „Hlavním úkolem této komise je zprostředkovávat styk národních institucí a odborníků s UNESCO. Komise dále studuje dokumenty UNESCO, rozšiřuje myšlenky organizace v ČR a spolupracuje se sekretariátem UNESCO v Paříži.“⁴

Daný úkol byl přidělen v roce 1993 zřízené Mezinárodní komisi „Vzdělávání pro 21. století“ v čele s významným politikem a bývalým prezidentem Evropské komise Jacquesem Delorse a zněl asi takto: „Prozkoumat důsledky, které pro vzdělávání vyplývají z hlavních vývojových trendů současné společnosti a vypracovat návrhy, které by v celosvětovém měřítku umožnily přizpůsobit vzdělávací systémy všem základním požadavkům globální společnosti 21. století.“⁵ V tomto případě je vzděláváním myšleno předškolní až vysokoškolské a další, vzdělání všech věkových, profesních a sociálních skupin bez rozdílu pohlaví, ať už je uskutečňováno formálně ve školách či neformálně v podobě vzdělávacích programů nebo jako osobní vzdělávání v rámci profese, veřejného života či zájmů. Jedná se také o osobní zdokonalování příjmem informací a jejich zpracování na poznatky. Není to jen pouhé vzdělávání, ale i výchova, komplexní a celoživotní utváření osobnosti. Termín vzdělávání je nutno chápat jako vzdělávání i výchovu. Mezinárodní komise „Vzdělávání pro 21. století“ se pokusila o formulaci uceleného celosvětového konceptu vzdělávání se zaměřením na budoucnost. UNESCO ctí několik principů, které jsou také východiskem práce Mezinárodní komise. Tyto principy zní:

1. Vzdělání je základní lidské právo a univerzální lidská hodnota: vzdělávání (učení se vzdělávacím záměrem) je přitom samo o sobě účelem a jeho hodnotu nelze proto odvozovat převážně jen z jiných účelů; jeho cíle by měly být odvozovány současně z individuálních i společenských potřeb; mělo by být dostupným v průběhu celého životního cyklu každého jedince.
2. Formální i neformální vzdělávání má sloužit společnosti jako nástroj tvorby, pokroku a šíření poznání a vědy. Zároveň má umožnit, aby poznání a výuka se staly univerzálně dostupnými.
3. Východiskem jakékoliv vzdělávací politiky musí být trojí cíl: spravedlivost („*equity*“), funkčnost („*relevance*“) a co nejvyšší kvalita („*excellence*“). Všichni, kdo

---

⁴ UNESCO [online]. 16. 4. 2009 [cit. 2009-04-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/UNESCO>

⁵ *Učení je skryté bohatství: zpráva Mezinárodní komise UNESCO „Vzdělávání pro 21. století“*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997. xvii, 125 s. s. x

se věnují vrcholovému řízení vzdělávacího systému i praktické realizaci procesů, které v něm probíhají, musí usilovat o harmonické propojení všech tří cílů.

4. Má-li dojít k obnově vzdělávacího systému a být zahájena vzdělávací reforma jakéhokoliv dosahu, je nutné se opřít o výsledky systematického rozboru dosaženého stavu vzdělávání i kritického posouzení podmínek a požadavků, které danou situaci vyvolaly. Rozhodnutí o reformě má být založeno na vzájemné dohodě mezi všemi, kdo považují vzdělávání za oblast svého zájmu. Příprava reformy nemůže být jednorázová a krátkodobá, ale je výsledkem procesu se střednědobým trváním.
5. Cesty, jimiž se ubírá rozvoj vzdělávacích systémů, jsou velmi rozmanité vzhledem k vysoké variabilitě hospodářských, sociálních a kulturních podmínek různých zemí. Vždy je však třeba vzít v úvahu hodnoty a zájmy, na nichž se shodlo mezinárodní společenství a OSN: lidská práva, tolerance k názorové rozmanitosti a porozumění pro druhé demokracie, odpovědnost, univerzálnost, kulturní identita, úsilí o mír, zachování životního prostředí, vzájemné sdílení výsledků poznání, zmírnění chudoby, kontrola porodnosti, uchování zdraví.
6. Vzdělávání je činnost, za niž odpovídá celá společnost. Zvláštní odpovědnost mají instituce, jimž je vzdělávání svěřeno, a zároveň všichni, kdo se na něm podílejí. Zájmy společnosti prosazují především ti, které lze při rozhodování o vzdělávacím systému považovat za sociální partnery.⁶

Celoživotní vzdělávání

V dnešní době už se od tradičního pojetí vzdělávání upouští a přechází se k pojetí zdůrazňujícímu rozvoj celé osobnosti, k celoživotnímu vzdělávání, k tzv. učení se být. Vzhledem k potřebě celoživotního učení se dnes upouští od označení společnosti jako „informační“ a začíná se používat pojem „učící se společnost“.

Mezinárodní komise upozorňuje, že vzdělávání musí vést k všestrannému rozvoji celé osobnosti každého jednotlivce. To znamená, že by mělo přispívat k rozvoji duševní i tělesné stránky, paměti, myšlení, citů, estetického smyslu, komunikačních dovedností, osobní odpovědnosti a duchovních hodnot. Je důležité, aby každá lidská bytost měla možnost rozhodovat o svém chování, řešit své problémy, mít vlastní názor a také nést odpovědnost za sebe, svá rozhodnutí i jejich důsledky.

---

⁶ *Učení je skryté bohatství: zpráva Mezinárodní komise UNESCO „Vzdělávání pro 21. století“*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997. xvii, 125 s. s. xii

Zvláště ve 21. století se vlivem rozvoje médií a techniky posílily obavy, že by svět mohl být dehumanizován. „Příprava dětí pro danou společnost nebude již tak velkým problémem jako úkol trvale poskytovat každému duševní síly a myšlenková východiska, která jsou nezbytná pro porozumění okolnímu světu a pro odpovědné a čestné jednání. Ještě více než dříve bude asi platit, že základní úlohou vzdělávání je poskytovat lidem svobodu myšlení, posuzování, cítění a představivosti, které jsou nezbytné k rozvoji talentů a k maximálně možnému rozhodování o vlastním životě.“⁷ Podle Komise patří mezi nejvýznamnější vlastnosti představivost a tvořivost. Tyto vlastnosti jsou důležité pro budoucí vývoj světa, protože symbolizují lidskou svobodu. Avšak jsou ohrožovány standardizací chování a tím hrozí i omezení rozmanitosti osobností. Svět potřebuje výjimečné jedince, kteří by ho ovlivňovali. Proto musíme dětem dát příležitost objevovat svět umění, sportu, vědy, kultury a sociálních vztahů. Ve školách by se větší míře mělo vyučovat výtvarné umění, poezie a kultura řeči. Formální výuka by měla být individualizována a měla by obsahovat předměty zabírající co nejširší okruh lidských disciplín. Vyučující by měli být specialisté, kteří dokážou studenty zaujmout a předat jim své zkušenosti. Samotný systém výuky nesmí bránit v rozvoji talentu a dovedností žáků. Komise plně podporuje tuto zásadu: „Cílem rozvoje je umožnit člověku plně se realizovat, a to v celé bohatosti jeho osobnosti i komplexnosti forem jeho sebeprojevu a prostřednictvím všech jeho závazků jako jednotlivce, člena rodiny a společenství, občana a pracovníka, vynálezce technik a tvůrčího snílka.“⁸

Dnešní doba přímo vyžaduje celoživotní učení. Dnes už člověk v mládí nemůže nashromáždit tolik znalostí, se kterými by vystačil po celý život. Svět se mění a člověk se musí učit stále novým věcem. Již neplatí, že se učí jen děti ve školách a mladí lidé. Proto se také rozšířily možnosti vzdělávání se i mimo školní budovu. Příkladem může být e-learning, různé kurzy a školení.

Nutnost učení se v průběhu celého života je způsobena také pokrokem ve vědě a technologii. Pokud si tedy člověk chce udržet práci, musí se vzdělávat souběžně s rozvojem techniky, protože jeho dosavadní znalosti již nemusí být dostačující. Zároveň mu učení může dopomoci k vyššímu příjmu. Stejně tak má s většími znalostmi vyšší pravděpodobnost přijetí do zaměstnání.

Všichni lidé na celém světě by měli mít stejné vzdělávací příležitosti. Pokud totiž nemá dítě možnost absolvovat alespoň základní vzdělání, je tu riziko ztráty zájmu o jakékoli

---

⁷ *Učení je skryté bohatství: zpráva Mezinárodní komise UNESCO „Vzdělávání pro 21. století“*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997. xvii, 125 s. s. 55

⁸ Tamtéž, s. 56

další učení během dalšího života. Platí efekt, že čím více vzdělání člověk dosáhne, tím více vzdělání dosáhnout chce. Zajistit, aby všichni lidé měli rovné příležitosti ve vzdělávání je ale velmi obtížné, ne-li nemožné. Stačí si jen uvědomit mnohdy nepřekonatelné rozdíly mezi rozvojovými a vyspělými zeměmi. A i uvnitř jednotlivých států existují překážky, pokud země nemá dobrý vzdělávací systém, který by tuto rovnost zajistil. Je tedy nezbytné, aby všem, komu se základního vzdělání nedostalo, byla dána možnost vzdělání se v průběhu dalšího života. Překonání negramotnosti je cestou ke vzniku učící se společnosti.

Velký vliv na touhu jednotlivce se vzdělávat má prostředí, ve kterém žije. Z toho důvodu je třeba, aby již od útlého věku rodiče své děti v učení podporovali. V pozdějších letech má na jedince vliv sociální prostředí, v němž se pohybuje a společenství, do něhož náleží. Jistý podíl na vzdělání nelze upřít ani výkonu práce, neboť při něm dochází k získávání zkušeností. Proto by školy měly propojovat teorii s praxí, čímž se absolventům zároveň usnadní následný vstup do zaměstnání.

Podle Mezinárodní komise „Vzdělávání pro 21. století“ celoživotní učení představuje jeden z klíčů k 21. století. Vzdělání poskytuje znalosti a tím pomáhá lidem porozumět světu, ostatním i sama sobě. Porozumění světu je podmíněno schopností dávat do souvislostí fakta a kritickým přístupem k informacím. K tomu jsou potřeba určité znalosti, neboť nevzdělaný člověk nemusí poznat, která informace je smysluplná a může si vytvořit chybný úsudek. Porozumění ostatním je založeno na pochopení vztahů mezi lidmi a jejich prostředím. Důležitá je celosvětová solidarita, proto je třeba se naučit respektovat rozmanitost. Vzdělání by se na tomto mělo podílet tím, že jedinci dopomůže najít si své místo ve světě, uvědomit si své kořeny, seznámí ho s jinými kulturami a naučí ho respektovat je. „Vzdělání musí pomoci vytvořit nový humanismus – takový, který zahrnuje základní etické komponenty a stává se základem znalosti o kulturách a duchovních hodnotách ostatních civilizací a jejich respektování.“⁹ Základem celosvětové solidarity může být hledání společných hodnot.

Učení se být ve školách

České školy nabízejí svým žákům a studentům vzdělání v mnoha oborech lidského poznání a činnosti. Žáci studují různé předměty potřebné ke vzdělání v daném oboru nebo všeobecném přehledu. Avšak v 90. letech 20. století se objevil názor, že do školních osnov by

---

⁹ *Učení je skryté bohatství: zpráva Mezinárodní komise UNESCO „Vzdělávání pro 21. století“*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997. xvii, 125 s. s. 25

měl být přidán ještě jeden předmět. Ten by měl vychovávat k jakémusi umění žít. Jde o to, učit se zvládat každodenní životní situace, poznávat sám sebe i druhé, chovat se slušně, čelit zátěžím. Škola může dopomoci k tomu, aby z dětí vyrostli dobří a ohleduplní lidé. Tak vznikla idea nového samostatného předmětu s názvem osobnostní a sociální výchova neboli OSV. Ten by se měl vyučovat především na základních a středních školách. Náplní jsou samotní žáci a vztahy mezi nimi, situace, do kterých se dostávají. Tento předmět nemusí být vyučován pouze klasickou formou, tzn. například jednou týdně tři čtvrtě hodiny, ale může mít podobu třeba blokové výuky, výjezdního semináře, kroužku apod. V rámci osobnostní a sociální výchovy se používají různé hry, techniky a cvičení napomáhající osobnostnímu a sociálnímu rozvoji studenta.

Učitelem osobnostní a sociální výchovy by neměl být kdokoli. Vyučující by měl mít určitou aprobaci. Nejlépe by měl znát teorii osobnosti, sociální skupiny, lidského chování, komunikace, kooperace, řešení problémů a hodnot. Vyučující musí mít k této práci určité osobnostní a talentové předpoklady, sociální citění. Mezi jeho charakteristické vlastnosti by mělo patřit: naslouchání, organizace, tolerance, komunikace, ovládání pocitů, schopnost chválit, přijmout jiný názor, tvořivost, vnímavost, spolupráce, empatie. Učitel musí být schopen reagovat na osobnost a potřeby studenta, na nastalé situace, musí být schopen vytvořit optimální prostředí pro hry a cvičení a řídit je. Musí tento předmět vést takovým způsobem, aby si z něj studenti mohli odnést co možná nejvíce. Musí umět debatovat s žáky a porozumět jim. Musí být schopný vybrat a seřadit hry a cvičení do takového sledu, který by odpovídal cíli dané hodiny a směřoval k němu. Takto kvalifikovaný člověk toho může mnohem více naučit a hlavně je schopný porozumět postojům žáků a jejich reakcím při hrách a cvičeních.

Osobnostní a sociální výchova má samozřejmě rozdílnou náplň na základních a středních školách. Na základní škole se očekává, „že v průběhu povinné školní docházky získají žáci základy kvalitního, funkčního a moderního všeobecného vzdělání v rozsahu jejich potřeb, předpokladů a možností, že se bude kultivovat jejich osobnost po stránce rozumové, emocionální volní, že se bude rozvíjet jejich tělesná zdatnost a pohyblivost, že budou uvedeni do základních životních, duchovních a mravních hodnot, že získají orientaci v sobě samém i v další životní dráze.“¹⁰ Žákům se dostává informací a faktů týkajících se přírodního a společenského prostředí, lidských činností, dějin, kultury, myšlení, prožívání a jednání, životních hodnot a dalších. Po absolvování základního vzdělání by měl mít žák kompetence

---

¹⁰ VALENTA, Josef. *Učit se být: témata a praktické metody pro osobnostní a sociální výchovu na ZŠ a SŠ*. Vyd. 2. Praha: Agentura Strom, 2003. 95 s. ISBN 80-86106-10-1. s. 11

v oblasti sociální pro komunikaci ve škole, rodině a prostředí, kam se dostává. Dále by měl být schopen spolupráce, měl by si umět obhájit své zájmy s ohledem a úctou k ostatním, měl by kulturně komunikovat, respektovat jiné národnosti a další odlišnosti lidí, rozpoznat například agresivitu, bezohlednost. Také by se měl vyhnout národnostním a rasovým předsudkům. S tím vším souvisí empatie, potřeba pomáhat druhým. Velmi významným procesem je vytváření žebříčku hodnot. Jejich důležitost je ovlivněna prostředím, ve kterém se žák pohybuje. Základem hodnotové stupnice „je okruh všelidských mravních hodnot, které se odrážejí i v evropské humanistické tradici a projevují se v úctě k životu a lidem, k lidské práci a kultuře, v péči o prostředí, v němž člověk žije a tvoří, v osobní sebekázni, v respektu k pravdě, spravedlnosti, v projevech mezilidské sympatie a solidarity i v citlivém svědomí.“¹¹ V tomto věku by děti měly chápat, co znamená pojem základní lidská práva, multikulturní svět či globální problémy. Žáci si také vytvářejí vztah sami k sobě.

Na střední škole studenti dospívají „na práh své emocionální, sociální a občanské zralosti (dospělosti), což jim umožňuje sehrávat i v těchto oblastech života plnohodnotné role.“¹² Proto je nutné, aby v průběhu studia získali zkušenosti z řešení teoretických a praktických situací, naučili se zodpovědně rozhodovat a nést důsledky svých rozhodnutí. Osobnostní a sociální výchova na střední škole by měla směřovat k rozvoji a zdokonalení poznávacích procesů, percepčních, psychomotorických a intelektových schopností a základních myšlenkových operací, osvojení důležitých pojmů a fakt, principů a strategií řešení problémů, principů konvergentního i divergentního myšlení. Absolventi střední školy by měli umět řešit problémy, pracovat s informacemi a zdroji informací, vhodně užívat jazyka, zdokonalovat metody učení se, vytvořit si vhodný denní režim. Dále by měli získat schopnosti spojené s mezilidskými vztahy jako práce ve skupině, vyjednávání, otevřenost vůči druhým, ovládat svoje citové reakce, prosazovat své zájmy, odmítat nehumánní postoje, rozvíjet solidaritu a empatii a podobně. Škola by také měla pomáhat při budování hodnotového žebříčku studentů, rozvíjení pozitivních postojů k sobě samým, utváření mravního vědomí a zdravého sebevědomí.

Osobnostní a sociální výchova by měla obsahovat témata pro osobní, sociální a morální rozvoj a aplikační témata. Témata pro osobní rozvoj by měla být zaměřena především na sebepoznání v mnoha oblastech, na zdokonalení základních kognitivních funkcí, které jsou zásadní pro prožívání, chování a další rozvoj, na seberegulaci a sebeorganizaci v oblasti

---

¹¹ VALENTA, Josef. *Učit se být: témata a praktické metody pro osobnostní a sociální výchovu na ZŠ a SŠ*. Vyd. 2. Praha: Agentura Strom, 2003. 95 s. ISBN 80-86106-10-1. s. 12

¹² Tamtéž, s. 13

studia, vůle a plánování, na psychohygienu, tedy péči o tělesné a duševní zdraví, na kreativitu. Témata pro rozvoj sociálních dovedností by měla být zaměřena na poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikaci, kooperaci. Do oblasti komunikace v tomto případě spadá chování, jednání, pozorování, naslouchání, verbální i neverbální komunikace. Témata pro morální rozvoj by měla být zaměřena na řešení problémů a rozhodovací dovednosti, hodnoty, postoje, mravní vlastnosti, praktickou etiku. Aplikační témata by měla procvičovat jednání v rolích, jednání v běžných i specifických situacích.

Osobnostní a sociální výchova je zaměřena na konkrétního studenta, hledá způsoby každodenní existence, které by byly dobré právě pro něj. Jde o to, aby si žák uvědomil, jakým stylem chce žít svůj život a jaký chce být vůči sobě i druhým. OSV seznamuje s mravním chováním. Zvláštností je, že v hodinách OSV jsou vítány komplikace a problémy. Ty se totiž stávají příležitostí ptát se, v čem problém tkví, co se děje a proč to tak je a co lze udělat pro jeho odstranění.

Každá hodina OSV by se měla skládat z několika částí: úvod (motivace, zjištění potřeb), instrukce, akce (cvičení, hra), reflexe (zpětná vazba, diskuze), přičemž reflexe je velmi důležitá. Reflexe může probíhat různými způsoby. Nemusí to být jen diskuze společná či ve skupinách, ale také třeba vyplnění závěrečného dotazníku či napsání slohové práce.

Závěr

Vzdělání je tedy základním lidským právem a mělo by se ho dostat každému bez rozdílu. V poslední době roste nutnost celoživotního vzdělávání, které může být jediným způsobem, jak si udržet zaměstnání. Takzvané učení se být a zavedení jeho vyučování ve školách může být cestou, jak z dětí a mladistvých vychovat lidi, kteří jsou zodpovědní, umí řešit problémy, zvládat každodenní situace, jsou vnímaví k sobě i druhým, respektují jiné národnosti a kultury. Nová koncepce vzdělávání může vést k většímu pochopení a solidaritě a tím i k lepšímu světu.

Použité zdroje:

1. *Učení je skryté bohatství: Zpráva mezinárodní komise UNESCO „Vzdělávání pro 21. století“*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997. xvii, 125 s.
2. VALENTA, Josef. *Učit se být: témata a praktické metody pro osobnostní a sociální výchovu na ZŠ a SŠ*. 2. vyd. Praha: Agentura Strom, 2003. 95 s. ISBN 80-86106-10-1.
3. UNESCO [online]. 16. 4. 2009. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/UNESCO>
4. CEJPEK, Jiří. *Knihovnictví v širších souvislostech – vzdělání a povolání*. 2000. Dostupné z: <http://www.ics.muni.cz/caslin2000/cejpek.htm>